

La documentació de les Cambres Agràries Locals

XAVIER PÉREZ GÓMEZ

DES de mitjans de l'any 1994 i durant tot el 1995 han anat ingressant als Arxius Històrics Comarcals de tot Catalunya uns interessants fons documentals: els de les cambres agràries locals. A l'Arxiu Comarcal de Santa Coloma de Farners s'havia recollit fins al mes de desembre de 1995 la documentació de les cambres de Brunyola, Caldes de Malavella, la Cellera de Ter, Massanes, Osor, Riudarenes, Sant Miquel de Cladells, Santa Coloma de Farners i Vilobí d'Onyar.

Tota aquesta documentació abasta una època bastant dilatada de la nostra història agrària recent, del 1940 fins al 1993, any en què les cambres agràries foren traspassades a la Generalitat de Catalunya segons el Decret reial 48/1993 de 15 gener.¹ Aquell mateix any el govern autònom va aprovar la Llei 17/1993 per la qual es dissolien les cambres agràries locals i s'establien quatre úniques cambres agràries a tot el territori català, que coincidien amb l'àmbit provincial.² Tots els béns mobles i immobles de dites cambres passaven al patrimoni de la Generalitat. Acabaven així més de 50 anys de vida d'aquestes entranyables institucions locals que tenien com a objectiu la defensa dels interessos de la pagesia de cada poble i la gestió i tramitació de la seva seguretat social, a més de subvencions i ajuts.

Les «*Hermandades Sindicales de Labradores y Ganaderos*»

De fet, dins dels fons de les cambres trobem dues entitats diferents: les *Hermandades Sindicales de Labradores y Ganaderos* (1939-1977) i les Cambres Agràries Locals (1977-1993), que van substituir les anteriors.

1. BOE núm. 43, 19-2-1993 p. 5279-5280.

2. Circular 5/1994 del Departament d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya.

Un cop acabada la guerra civil de 1936-1939 foren abolits tota mena de sindicats i cooperatives agrícoles, molts dels quals havien nascut durant el període republicà i la guerra amb un marcat caràcter col·lectivista. Les autoritats franquistes, però, eren conscients del paper cabdal que tenien aquests sindicats agraris i crearen les ja esmentades *Hermandades*. Aquestes corporacions eren hereves, en certa manera, de les antigues Cambres Agràries d'Espanya, organitzades pel Decret reial de 14 de novembre de 1890.³

De fet, dins la documentació de les *Hermandades* es troben alguns documents i lligalls que provenen d'èpoques anteriors, com és el cas del Sindicat Agrícola Cooperatiu de Farners de la Selva, de Santa Coloma de Farners, del qual s'ha conservat un inventari de valors del 1937.⁴ Al ric fons de la Cambra de Riudarenes es troba, igualment, documentació de l'anomenada Junta Local d'Informacions Agrícoles, entitat fundada el 1927 i que perdurà fins al 1938.⁵

Les *Hermandades* acomplien diferents tasques dins d'àmbit agrari local: tramitaven la cotització a la Seguretat Social dels pagesos, col·laboraven amb les autoritats centrals a l'hora de planificar les collites, recollien i feien enquestes i estadístiques, comercialitzaven els productes, demanaven subvencions i defensaven els interessos dels agricultors de cada municipi. Eren, en definitiva, unes institucions molt properes al poble i als problemes quotidians de la pagesia.

Les cambres agràries locals

Amb l'adveniment de la democràcia el 1975-76, el marc legal espanyol fou profundament reformat i les antigues *Hermandades Sindicales* foren transformades en Cambres Agràries Locals. El Decret reial 1336/1977 de 2 de juny establí les Cambres Agràries Locals segons el principi de la llibertat d'associació sindical, com a corporacions de dret públic, i deia que aquestes cambres eren òrgans consultius de l'administració en la preparació, aplicació i elaboració de normes que afectessin l'interès agrari (art. 3, a) i òrgans de col·laboració per al desenvolupament i millora de l'agricultura. Establí també que els òrgans de govern eren el ple i el president (art. 5).

3. Decret reial 1335/1977 de 2 de juny sobre Cambres Agràries.

4. Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners (AHCSCF). Fons

Cambra Agrària de Santa Coloma de Farners, Caixa 19.

5. AHCSCF. Fons Cambra Agrària de Riudarenes, Caixa 19.

Les funcions i competències de les cambres, doncs, eren pràcticament les mateixes que les de les *Hermandades Sindicales de Labradores y Ganaderos*. Igualment, la disposició final segona establia que els béns i patrimoni de les *Hermandades* passaven, per subrogació, a les cambres agràries.

El contingut de la documentació

Quin tipus d'informació podem trobar en aquests fons documentals? Molta en tot allò que fa referència a l'activitat agrícola i ramadera dels nostres pobles. La documentació es pot dividir en dues grans seccions.

A) *Administració general*. Inclou els documents fundacionals, estatuts, reglaments, títols de propietat, els llibres d'actes de la Junta de govern i les sèries de pressupostos, comptes i correspondència, que donen detalls molt interessants; és igualment important la documentació de caràcter estadístic com les superfícies de conreus, els censos agraris i directoris d'explotacions agrícoles, les anomenades "declaracions del blat" o C-1, els censos de tractors i maquinària i els registres d'explotacions lleteres.

Dins d'aquest apartat podem incloure també tota una variada documentació que dóna informació més puntual com sol·licituds d'ajuts per causes d'incendis forestals i aiguats, subvencions per al gas-oil i les llavors, plans de sembradura, expedients de neteja de camins i rius, vedats de caça, plànols dels edificis sindicals, etc.

Altres grups documentals importants són els de les cooperatives i entitats relacionades amb la Hermandad i després amb la Cambra. En aquest sentit posarem els exemples dels fons de la Celleria, Riudarenes, Santa Coloma i Vilobí que contenen documents de les següents associacions.

La Celleria de Ter:

- Comunitat de regants de la sèquia de la riera d'Osor
- Comunitat de regants de la sèquia del molí de la Pardina

Riudarenes:

- Agrupación de Propietarios Forestales contra Incendios
- Agrupación Sindical de Explotación del Trigo
- Consejo Económico Sindical Comarcal
- Grupo Sindical de Colonización 405 (Electrificación)
- Grupo Sindical de Colonización de Rebaños Porcinos

- Junta Local de Informaciones Agrícolas
- Sección de Crédito Agrícola
- Servicio Local y Comarcal de prevención y extinción de incendios forestales

Santa Coloma de Farners:

- Cooperativa Agrícola de la Hermandad Sindical
- Cooperativa de Consum La Columbense
- Delegación Sindical Comarcal
- Junta Consultiva de Hermandades

Vilobí:

- Societat Agrària de Transformació (SAT) de Vilobí i comarca
- SAT Mas Boada
- SAT Santa Margarida de Vilobí d'Onyar

B) *Mutualitat Agrària*. Aquí englobem tota la documentació de gestió i tramitació de la Seguretat Social dels agricultors. A cada poble hi havia una Comissió Local de la Mutualitat Agrària, de la qual es conserven sovint els llibres d'actes. També és interessant la correspondència de l'anomenada «corresponsalia» de la seguretat social. I la part més abundant és tota la relativa a cotitzacions, liquidacions, afiliació al règim especial agrari, petició de pensions, jubilacions i baixes per accidents.⁶

I per finalitzar cal destacar l'existència dins d'aquesta documentació, de butlletins i revistes de caràcter agrari com els *Fulls d'Informació del DARP*, *Butlletí de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre*, *Boletín de Organización Sindical*, *Noticias Agrarias*, *Butlletí Informatiu de la Cambra Agrària de Girona i Joves Agricultors*, entre d'altres. Són interessants també els cartells de temàtica agrícola i ramadera editats pel ministeri d'agricultura, ajuntaments, les mateixes cambres i altres institucions.

6. AHCSF. Inventaris de les Cambres Agràries de Brunyola, Caldes de Malavella, la Cellera de Ter, Osor,

Riudarenes, Sant Miquel de Cladells, Santa Coloma de Farners i Vilobí d'Onyar.

Hermanidad Sindical de Labradores y Ganaderos
de

San Feliu de Buxalleu

1.er CONCURSO COMARCAL DE TRACTORISTAS

que se celebrará el día

27 de Agosto de 1967

Campo de Pruebas «Casa Negre» de Grions

Se conceden valiosos premios honoríficos y a metálico a los tractoristas mejor clasificados.

**Arbitraje y cronometraje a cargo de la
Jefatura Agronómica Provincial y de la
Cámara Oficial Sindical Agraria de Gerona**

ORGANIZACION SINDICAL
HERMANDAD SINDICAL NACIONAL
DE LABRADORES Y GANADEROS
SERVICIO SINDICAL DE ESTADISTICA

(A cumplimentar en 1.º de Septiembre de 1969)

Provincia 17 GERONA Municipio 192 STA. COLOMA FARNÉS
Cuestionario cumplimentado por D. Jaime M. R.

MAQUINARIA AGRICOLA Y MOTORES EXISTENTES 1.º SEPTIEMBRE 1969

		Número de Máquinas
Tractores de un eje (motocultores)		12 16
Tractores oruga	hasta 37 C. V.	
	de 37 a 55 C. V.	
	de más de 55 C. V.	
Tractores 2 ejes (de ruedas)	hasta 18 C. V.	1
	de 18 a 36 C. V.	3
	de 37 a 50 C. V.	3 4
	de más de 50 C. V.	18 16
Cosechadoras	Automatrices	2
	De arrastre	
Segadoras-agavilladoras		3
Segadoras-atadoras		3
Sembradoras		3
Abonadoras		
Cosechadoras de forrajes		1
Desgranadora de maíz		6
Trilladoras	autopropulsados (accionadas por motor)	
	con propulsión acoplada (accionadas por tractor)	1
Cosechadoras de patata		
Cosechadoras de remolacha		
Grupos aspersores de riego		12
Motores para mover maquinaria agrícola (eléctricos)		
Motores para mover maquinaria agrícola (de explosión)		
Motores y bombas de riego		43
Elevadores de grano (cadena sin fin)		
Pulverizadores (de mano y de mochila)		19
Pulverizadores (automotrices)		
Ordeñadoras mecánicas		
Molinos de piensos		1

(En las líneas en blanco se consignarán aquellas máquinas que no se relacionan y tengan importancia en determinados lugares).

Para cada municipio se cumplimentarán dos cuestionarios en 1.º de Septiembre de 1969, uno que será remitido a la C. O. S. A., antes del día 5 del mismo mes, y otro para archivo de la Hermandad Sindical Local de Labradores y Ganaderos.